

IN MEMORIAM

MARIA LARIONESCU – LECȚII CARE RĂMÂN
BINELE FĂCUT DISCRET

MARIAN V. NĂSTASE*

Opera Mariei Larionescu acoperă câteva dintre marile teme ale sociologiei din România: istoria disciplinei, sociologia rurală, recuperarea tradiției gustiene, analiza tranziției postcomuniste, studiul structurii sociale și al clasei mijlocii, precum și reflecții metodologice asupra cercetării sociologice.

A publicat volume, studii și articole în lucrări colective și reviste de specialitate, în țară și în străinătate. A fost autoare, coautoare, coordonatoare, traducătoare și comentatoare a unor lucrări de referință. Printre acestea, pot fi menționate: „Școala Sociologică de la București. Tradiție și actualitate”, „Istoria sociologiei românești”, „Constituirea clasei mijlocii în România” și a îngrijit ediția românească a lucrării lui Nicolae Petrescu, „Principiile sociologiei comparate”, distinsă cu Premiul „Dimitrie Gusti” al Academiei Române.

Aceste câteva rânduri sunt mai puțin despre contribuțiile profesoarei Maria Larionescu în domeniul sociologiei, deși ele sunt remarcabile. Despre acestea vor scrie, poate, alții mai îndreptățiți decât mine. Eu aleg să vorbesc despre o altă moștenire, la fel de importantă: ceea ce a lăsat în sufletul meu și, sunt convins, nu doar într-al meu. Câteva lecții, câteva momente, câteva experiențe formative care mi-au influențat discret, dar semnificativ devenirea mea umană și profesională.

PRIMA ÎNTÂLNIRE

Prima mea întâlnire cu Maria Larionescu a avut loc la Institutul de Sociologie al Academiei Române, la sfârșitul anilor '90, în cadrul unei ședințe a Departamentului de Istoria Sociologiei.

Am văzut-o de la distanță, înainte de începerea ședinței. Mi s-a părut înaltă pentru o femeie din România și, mai ales, în comparație cu femeile din universul

---

* PhD, Associated Faculty, The Bucharest University of Economic Studies, Faculty of Administration and Public Management, e-mail address: marian.nastase@amp.ase.ro.

„Revista română de sociologie”, serie nouă, anul XXXVII, nr. 1–2, p. 111–114, București, 2026

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

meu relațional, mai degrabă minione. Purta un costum deux-pièces vișiniu. Părul ușor grizonat era atent pieptănat și așezat într-o coafură care trimitea, discret, la eleganța anilor '50–'60. Avea ținuta unei femei de neam mare, din marile familii boierești. Nu aveam cum să verific atunci această impresie: nu existau internetul de astăzi, smartphone-ul sau laptopul la îndemână. Mai târziu am aflat că era ardeleancă, din comuna Mihalț, județul Alba.

Am auzit-o vorbind în acea ședință. Dincolo de bogăția vocabularului – rostea cuvinte pe care nu le mai auzisem și al căror sens nu îl înțelegeam pe deplin – m-a impresionat tonul. Vorbea limpede, fără emfază, cu o precizie calmă. Cuvintele păreau alese cu grijă și se așezau firesc, coerent și fluent în frază.

Mai era însă ceva ce mi-a rămas din acea primă impresie: expresivitatea. După fiecare intervenție mai amplă, apărea un zâmbet cald, prietenos. Aveam să înțeleg mai târziu sensul lui: nu era acolo pentru a domina, pentru a impresiona sau pentru a-și etala superioritatea, ci pentru a participa, pentru a ajuta la realizarea unui proiect comun.

Ulterior, am înțeles că impresia mea nu venea doar din diferența dintre un student nesigur și un profesor consacrat. Venea din întâlnirea cu o erudiție care nu se afirmă zgomotos, ci se lasă intuită firesc; din întâlnirea cu acea bucurie pe care o dă nu doar cunoașterea în sine, ci mai ales dorința altruistă de a o împărtăși.

EXAMENUL DE LICENȚĂ

A doua experiență semnificativă – susținerea examenului de licență. După trei examene scrise, care îmi păuseră deloc ușoare, urma susținerea lucrării de licență. Comisia de examinare era alcătuită din profesorii Septimiu Chelcea, Vintilă Mihăilescu și Maria Larionescu. Niciunul dintre ei nu mă știa decât, cel mult, episodic. Eram deja speriat de proverbiala exigență a profesorului Chelcea. Mă așteptam la o avalanșă de întrebări menite să mă pună în dificultate. Și așa a fost.

Tema centrală a lucrării – identitatea – era una ofertantă pentru toți cei prezenți. Am început prezentarea, am vorbit aproximativ două minute. La un moment dat, domnul Chelcea m-a oprit și a făcut o observație corectă referitoare la titlul lucrării. Acesta conținea o eroare minoră, dar relevantă din punct de vedere semantic și metodologic, una care nu putea să scape unei examinări atente. A fost momentul în care elanul meu a fost aproape complet „retezat”. Întrebările domnului Chelcea au continuat: ce culoare are coperta cărții „X” din bibliografie, în câte ediții a fost publicată cartea „Y”, de ce am interpretat într-un anumit fel un anumit coeficient statistic etc. Eu încercam să răspund cât de bine puteam, în condițiile date.

La un moment dat, doamna Larionescu a atins antebrațul domnului Chelcea, un gest aproape imperceptibil care putea să însemne „ia-l un pic mai încet” sau

poate „vreau să intervin”. Domnul Chelcea s-a oprit, iar doamna Larionescu mi s-a adresat calm: „te rog, spune-mi cum ai înțeles tu și cum ai abordat interpretarea rezultatelor”. A fost clipa în care mi-am recăpătat suflul pierdut mai devreme. Am dus la bun sfârșit prezentarea.

Mulți ani mai târziu, reacțiile primite din partea studenților mei au fost că în discuțiile cu mine se simt încurajați să vorbească. Mi-am amintit, probabil nu întâmplător, acel moment al susținerii lucrării de licență. Am înțeles că autoritatea binefăcătoare este aceea care nu strivește, care face loc celuilalt să gândească și să se exprime.

DOCTORATUL

A acceptat calitatea de îndrumător al tezei de doctorat ca și cum m-ar fi cunoscut de o viață, ca și cum aș fi stat zi de zi în preajma dumneaei, deși intersecțiile noastre de până atunci nu au fost foarte dese. Am întrebat-o, cu sfială, dacă acceptă să coordoneze teza de doctorat a unuia care nu este, în mod direct, un student „crescut” de domnia sa. Mi-a răspuns, cu aceeași expresie blajină pe care o mai întâlnisem: „există cazuri de adopții reușite”. Nu am fost singurul beneficiar al acestei generozități. Îmi amintesc foarte bine că în anul al treilea, a acceptat, la rugămintea mea, o altă „fiică” rătăcită, o colegă al cărei profesor abandonase coordonarea tezei sale. Maria Larionescu a adoptat-o fără ezitare.

Retrospectiv, îmi dau seama că înțelesese foarte bine semnificația conceptului „îndrumare”, rostul și rânduiala aferentă acestuia: un echilibru armonios între libertatea care încurajează apariția ideilor noi, inovatoare și liniile fundamentale care nu trebuiau depășite și pe care le apăra cu fermitate, dar niciodată agresiv. Găsea de fiecare dată cuvintele potrivite pentru a-mi impune cu delicatețe aceste limite, peste care eu mai treceam din când în când. Au fost momente în care m-a dojenit, pe bună dreptate, dar nu tunător, ci într-un mod în care m-a făcut să-mi fie rușine că am supărat-o.

Când a început corectarea tezei, mi-a spus: „Să știi că eu o să-mi iau treaba în serios”. Și chiar așa a fost: fiecare cuvânt a trecut prin filtrul său extrem de riguros. Era foarte mândră să-mi spună că se acomodase cu tehnologia, folosind „Track Changes”. A reușit să scoată cea mai bună variantă din ceea ce livrasem eu.

Am fost în casa domniei sale de câteva ori, undeva în cartierul Titan, pentru a discuta și pe materialul tipărit. M-a așteptat de fiecare dată cu masa pusă: „Nu ai cum să lucrezi dacă nu ești hrănit”.

După câțiva ani de la susținerea publică a tezei de doctorat, am lansat cartea rezultată din cercetare, la Cărturești - Verona. A acceptat imediat invitația de a participa și de a vorbi. Cei aproximativ douăzeci de participanți au remarcat la dumneaei ceea ce încerc eu să spun acum în multe cuvinte: „Ce om frumos!”

ULTIMA CONVORBIRE

Ultima conversație a fost telefonică, a avut loc în ianuarie 2026 și nu știam că avea să fie ultima. Avea același ton pozitiv, amabil și cald, care ascundea încă destul de bine oboseala și epuizarea fizică.

Am sunat-o să-i dau vestea trecerii la cele veșnice a profesorului Ioan Mărginean. Mi-a explicat că se găsește în situația de a nu putea participa, că nu poate pleca decât însoțită de un membru al familiei, dar m-a rugat să aprind și din partea dumneai o lumânare și să transmit familiei domnului profesor un mesaj de consolare.

M-a întrebat ce mai fac, i-am spus că am finalizat un proiect de cercetare amplu și că urmează să public câteva articole. S-a bucurat și mi-a urat pe tonul binevoitor cu care mă obișnuise de-a lungul timpului, să ajung „un sociolog consacrat”. Chiar și în acele momente, mai avea resurse pentru o vorbă bună, o încurajare.

A fost omul care a răspuns nevoii mele de model, deși era conștientă că una dintre tendințele contemporane merge mai curând în sens invers, aceea de a dărâma modelele. A fost și rămâne, pentru mine, o colecție de exemple de atitudini din care să mă inspir, pe care să mă sprijin, pe care să le preiau atunci când rămân fără idei, fără certitudinea că decizia luată este cea corectă.

A plecat în liniște, fără zgomot, în Săptămâna Luminată. Ultimul său chip păstra urma de senin pe care am simțit-o tot timpul la ea.

LECȚIILE CARE RĂMÂN

Acum, mă simt mai singur, fără vorba blajină și fără zâmbetul mereu binevoitor. Însă îmi rămân câteva lecții fundamentale: erudiția nu trebuie afișată ostentativ, nu îl faci pe student să se simtă prost dacă nu știe, îi faci loc pentru a gândi și pentru a se exprima, ești disponibil, oferi o explicație de câte ori e nevoie.

Sintetic, încurajezi fără să umilești și corectezi fără să rănești. Binele se face discret, mai ales dintr-o poziție de autoritate, în care poți, cu mare ușurință, să marchezi existențe. Acestea sunt lecțiile pe care mi le-a transmis, aproape pe nesimțite, Maria Larionescu. Pentru o societate care a înțeles de multe ori autoritatea ca severitate, ele rămân de mare valoare.